।। कलशचन्द्रिकायां सामान्यविधाने प्रायश्चित्त पटलः ।।

।। श्रीगणपतये नमः।।

इह नैमित्तिकस्नान प्रसङ्गपतितानि च।
निमित्तान्यथ कथ्यन्ते कथितान्यागमान्तरे ।। १ ।।

हासरोदप्रतीतिश्च बिम्बे स्वेदस्तथोष्णता।
चलनं पतनं भङ्गच्छेददाहादिकान्यपि ।। २ ।।

दिव्यान्यशनिनादाहो भञ्जनं चानलं तथा।
उत्काश्मासृक् प्रपताद्यमान्तरिक्षं विदुर्बुधाः ।। ३ ।।

उत्पाटनं हृतिश्चोरैर्बिम्बस्य स्पर्शनं तथा।
प्रासादे मण्डपेऽलिन्दे प्राङ्कणे देवमन्दिरे ।। ४ ।।

पाकशाला कूपगृहे बलिपीठगृहादिषु।
मरणं च प्रसूतिश्च तत्संबद्धि प्रयोजनम् ।। ५ ।।

चण्डालसूतिकोदक्य पतितानां प्रवेशनम्।
विण्मूत्रमांसास्थिरक्तश्लेष्मादिपतनं तथा ।। ६ ।।

उलूकगृध्रकाकोष्ट्रकोलक्रोष्टर्क्षडुण्डुभैः।
प्रवेशनं गर्भगेहेच्छत्राकादिसमुद्भवः ।। ७ ।।

पूजालोपः क्षुद्रमन्त्रैर्निषिद्ध कुसुमादिभिः।
यजनं मरिचालेपः क्षुद्रान्यद्रव्ययोजनम् ।। ८ ।।

मण्डूकमत्स्यकीटादिदुष्टद्रव्य निवेदनम्।
निमित्तान्येवमुक्तानि भौमान्यागमपारगैः ।। ९ ।।

इयत्ताननिमित्तानां पुरुषाणां प्रमादतः।
एकेष्वेकतरेजाते ज्ञात्वा दोषबलाबलम् ।। १० ।।

यद्वा बहुषु जातेषु सद्योनिष्कृतिमाचरेत्।
अल्पेल्पा निष्कतिश्चोग्रे बहुष्वपिगरीयसि ।। ११ ।।

यत्रसद्यो निष्कृतिः स्यात् तत्राप्यथवा भवेत्।
प्रतिमा सूक्ष्मदेहः स्यात् प्रासादं मूल ईशितुः ।। १२ ।।

तयोरेकतरे दुष्टे द्वयोश्शुद्धिं समाचरेत्।
स्थानेदुष्टे भुवश्शुद्धिं बिम्बशुद्धिं च कारयेत् ।। १३ ।।

बिम्बे दुष्टे तु बिम्बस्य स्थानस्यावस्तुतोक्षणम्।
यस्मिन् कस्मिंश्च काले वा दोषस्सम्पाद्यते तदा ।। १४ ।।

कृत्वा गोदानरूपां तु निष्कृतिं शेषमाचरेत्।
बिम्बप्रासादयोश्शुद्धिः पूर्वमेव समीरिता ।। १५ ।।

स्थानयद्दोषदुष्टं तत्तालहस्तादिमानतः।
खादिरेण खनित्रेण तत्तदस्त्रमनुं जपन् ।। १६ ।।

खात्वा नैऋत दिग्भागे पांसून् दूततरं क्षिपेत्।
दर्भादीन्धनदीप्तेन दग्ध्वा तत्स्थलमग्निना ।। १७ ।।

तद्भस्महृत्वा गोमूत्रविप्रपादोदगव्यकैः।
आसिच्यापूर्यावटं तत्सुमृद्भिर्दार्ढ्यतां नयेत् ।। १८ ।।

तत्स्थले गा निवास्याथ विप्रान् सम्भोज्य सादरम्।
उद्धृत्योच्छिष्टमासिच्य गव्यैश्च विकिरैः किरेत् ।। १९ ।।

तत्रैवाष्टदले पद्मे देवं च विधिवद् यजेत्।
खननादित्रयं कुर्यात् पूर्वं प्रासादशोधनात् ।। २० ।।

पूरणादिचतुष्कं तु पञ्चकान् प्राक् समाचरेत्।
स्वर्णेनाधृष्य सिञ्चेत् तद्दुष्टं यदि शिलातलम् ।। २१ ।।

स्थानशुद्धिरिति प्रोक्ता देशिकैरागमान्तरे।
अर्चास्थानगतान्येव मुक्तानि कतिचिन्मया ।। २२ ।।

निमित्तान्यथ कथ्यन्ते तान्निष्कृति भवानि च।
स्नपनप्रक्रियास्वेव मुक्तासूपहृतिर्भवेत् ।। २३ ।।

पुरुषाणां प्रमादाद्वा यद्वान्यैस्तिर्यगादिभिः।
तत्रदोषोपशान्त्यर्थं प्रायश्चितानि कानिचित् ।। २४ ।।

यथाश्रुतं यथादृष्टं कथयामि समासतः।
वैदिकीं वैदिकप्राये तान्त्रिकीं तत्र भूयसीम् ।। २५ ।।

कर्मण्युभयसम्भिन्नेऽप्युभयीं निष्कृतिं चरेत्।
भिन्ने पात्रेऽङ्कुरे यद्वा श्वसृगालादिदूषिते ।। २६ ।।

यत्किञ्चिदप्ररूढेऽपि भूयो वापं समाचरेत्।
पूर्वोक्तबीजचैतन्यमायोज्य स्वर्णपूर्वके ।। २७ ।।

पात्रेषु तेषु वान्येषु बीजान्युक्त्वाथ पूर्ववत्।
दुष्टां चितिं क्षालनाद्यैः विशोध्यायोज्य मूलतः ।। २८ ।।

उप्तबीजेष्वथावाह्य सकलीकरणे कृते।
इष्ट्वा तन्निष्कृतिहुतं कृत्वा सम्पातमर्पयेत् ।। २९ ।।

तत्र त्रिदिवसात्पूर्वमेवं कुर्यात् तदूर्ध्वतः।
बीजोप्तिवत्तु तत्स्थाने वापयेदच्छतण्डुलम् ।। ३० ।।

उल्लिख्य स्थण्डिले वह्निं निक्षिप्याभ्युक्ष्य च त्रिशः।
परिस्तीर्याज्यसंस्कारं कृत्वा स्रुक् स्रुवयोरपि ।। ३१ ।।

आराध्याग्निं पीठमिष्ट्वा देवमावाह्य पूजयेत्।
तारव्याहृतिभिः पीठमनुभिश्च सकृद् घृतम् ।। ३२ ।।

हुत्वा च मूलमनुना घृतमष्टावरं हुनेत्।
ततः स्वस्वेषु तत्त्वैश्च पञ्चविंशति संख्यया ।। ३३ ।।

सम्पूर्णमाज्यं हुत्वाथ परिवारैस्सकृत् सकृत्।
हुत्वा व्याहृतितारैस्तमिष्ट्वाशेषं समापयेत् ।। ३४ ।।

अत्रेषुतत्वाज्यहोमा निष्कृत्यर्थमुदीरितः।
तदन्यत् सकलं कर्म सामान्येन समीरितम् ।। ३५ ।।

मूलमन्त्राज्यहोमान्ते पूर्वं पूजाणुहोमतः।
निष्कृत्युदितमन्त्रैस्तु सर्वत्रास्तु हुतक्रिया ।। ३६ ।।

तिर्यग्गतेषु श्यामेषु लोहितेष्वङ्कुरेष्वपि।
प्रोक्तं निष्कृतिहोमं च कृत्वा सम्पातमर्पयेत् ।। ३७ ।।

द्रव्याणां देवतानां च बलिदाने विपर्यये।
सवनेज्यात्यये तद्वन्मूलेनाष्टशतं घृतम् ।। ३८ ।।

हुत्वा समर्प्य सम्पातं यथार्हं शेषमाचरेत्।
उष्णस्य बलेर्वापि लोपे सैवेह निष्कृतिः ।। ३९ ।।

आर्चितं क्षालनाद्येषु भिन्नं यद् दूषितं तु वा।
तद्गतां चितिमुद्वास्यरवे तत्सन्त्यज्य पूर्ववत् ।। ४० ।।

सम्पाद्यभ्यर्च्य देवस्य क्षालनादीनि कारयेत्।
प्रायश्चित्तादिहोमेषु क्रियमाणेषु पावके ।। ४१ ।।

नष्टे तन्निष्कृतिं वक्ष्ये कथितामागमे बुधैः।
सामान्यजनिते वह्नौ प्रारब्धे होमकर्मणि ।। ४२ ।।

नष्टे विभावसौ तत्र निष्कृति सम्यगाचरेत्।
हविराज्येध्मपरिधिप्रणीतादौ तथास्थिते ।। ४३ ।।

सत्ये वेन्धनभस्माद्यं परित्यज्याथ कुण्डगमु।
परिवर्त्य ततो गव्यं शकृत् गुलिकया त्रिशः ।। ४४ ।।

आहृत्याग्निं समाधाय पर्युक्ष्य समिधं क्षिपन्।
अष्टाष्टाज्याहुतीः कुर्यात् गर्भाधानादिकं स्मरन्।
तारेण पूर्णां जुहुयात् तत्र तत्रोक्तमन्त्रतः ।। ४५ ।।

स्रुवेणाज्यं चतुर्वारमादायापूर्य च स्रुवम्।

तिष्ठञ्चतुर्ग्रहघृतं मनस्वत्या हुनेत् ततः ।। ४६ ।।

व्याहृतीभिः पञ्चतत्त्वैः घृतं हुत्वा सकृत् सकृत्।
पीठेज्यापूर्वमावाह्य सम्पूज्यावरणैस्सह ।। ४७ ।।

मूलेनास्त्रेणाष्टशतं हुत्वाज्यं परिवारकैः।
सकृत् समापयेदेवं सामान्या निष्कृतिः स्मृता ।। ४८ ।।

प्रागादिदिक्षु कोणेषु मध्यकुण्डाद्विभावसुम्।
विहृत्य क्रियये यत्र होमांस्तु नव पञ्च वा ।। ४९ ।।

तत्र प्रागाद्यग्निनाशे प्रोच्यते निष्कृतिक्रमः।
पूर्वोक्तेनैव मार्गेण संशोध्यायतनं सुधीः ।। ५० ।।

विहृत्य मध्यकुण्डात्तु वह्न्यंशं तत्र निक्षिपेत्।
हुत्वैकां समिधं तूष्णीं तत्तद्दिक्पोदिताणुभिः ।। ५१ ।।

चतुर्ग्रहघृतं हुत्वा वसुसंख्यं घृतं हुनेत्।
व्याहृतीभिः पञ्चतत्त्वैः पृथक् पूर्णा समन्वितम् ।। ५२ ।।

मूलेनावाह्याष्टशतमूलेनास्त्रेण होमयेत्।
कृत्वैवं निष्कृतिं मध्ये वह्न्यंशाहृतिशान्तये ।। ५३ ।।

दशस्त्रुवाहुतिं हुत्वा मध्यवह्नौ दशात्मना।
मूलमन्त्रेणाष्टशतं हुनेदाज्यं सपूर्णकम् ।। ५४ ।।

मध्ये कुण्डाग्निनाशेतु सौम्यकुण्डाद्विभावसुम्।
समाहृत्याथ निश्शेषं मध्यकुण्डे विनिक्षिपेत् ।। ५५ ।।

तूष्णीं समिधमाधाय कुर्यादाज्याहुतीस्ततः।

तत्रर्हवह्निसंस्कारधियाथाष्टाष्ट संख्यया ॥ ५६ ॥

चतुर्ग्रहघृतं हुत्त्वा मनस्वत्या च पूर्ववत्।
दशात्मना व्याहृतीभिः पञ्चतत्त्वैः स्रुवाहुतिम् ॥ ५७ ॥

कृत्वावाह्याथ सम्पूज्य मूलेनास्त्रेण होमयेत्।
अथाग्न्यंशं मध्यकुण्डात् सौम्ये निक्षिप्य पूर्ववत् ॥ ५८ ॥

तन्निष्कृतिं विधायाथ मध्ये वापि समारभेत्।
मध्ये सौम्ये च युगपन्नष्टेऽग्नौ निष्कृतिं ब्रुवे ॥ ५९ ॥

सामान्याग्निं समाधाय मध्य कुण्डे यथाविधि।
तत्र तत्रोक्तमार्गेण जनयित्वा विभावसुम् ॥ ६० ॥

चित्तिस्रुक् प्रमुखैः षट्भिः चतुर्ग्रहघृतं स्रुचा।
हुत्वा दशात्मकेनाथ जुहुयाच्च सुवाहुतिम् ॥ ६१ ॥

चतुर्ग्रहघृतं पश्चाद् व्याहृतिभिः पृथक् पृथक्।
च्छित्वा छित्वाष्टशोहुत्वा पञ्चतत्त्वैस्तथा हुनेत् ॥ ६२ ॥

मूलमन्त्रेणाष्टशतं जुहुयाच्च स्रुवाहुतिम्।
अथ तस्मात् सौम्यकुण्डे निक्षिप्य च विभावसुम् ॥ ६३ ॥

तन्निष्कृतिं विधायाथ हुनेन्मध्ये दशात्मकम्।
यत्र राशीषु मध्ये च त्रयोदश हुताक्रिया ॥ ६४ ॥

मन्त्रा दिग्विहिता एव दिग्गताग्निद्विकेष्वपि।
मध्यकुण्डाग्निनाशे तु मकरादग्निमाहरेत् ॥ ६५ ॥

यत्रैकमेव कुण्डं स्यात् तत्र नष्टे विभावसौ।

सामान्याग्निं समाधाय तस्य संस्कारमाचरेत् ।। ६६ ।।

तत्रार्ह संस्कारधिया हुत्वाष्टाष्टघृताहुतीः।
मनोज्योतिरयाश्चाग्ने होतृभिः षट्भिरेव च ।। ६७ ।।

चतुर्ग्रहघृतं हुत्वा व्याहृतीभिश्च तत्त्वकैः।
अष्टाष्टसंख्ययामूलेनाज्यमष्टशतं हुनेत् ।। ६८ ।।

हुतक्रिया दिङ्नियता क्रियते यत्र तत्र तु।
निष्कृतिं तद्दिगुदितमन्त्रैर्यद्वा समाचरेत् ।। ६९ ।।

तत्त्वाग्निनाशेकर्त्तव्या निष्कृतिर्गुरु वह्निवत्।
अधिवासहुतेष्वेवं कर्त्तव्यो निष्कृति क्रमः ।। ७० ।।

पञ्चहोता प्राचि मन्त्रश्च तु र्होताथ दक्षिणे।
प्रत्यङ्मनस्वती सौम्ये षड्होता परिकीर्त्तितः ।। ७१ ।।

मनस्वती च कोणेषु क्रमेण मनवस्मृताः।
चित्तिस्त्रुगाद्यः प्रथमो दश होतेति कीर्त्तितः ।। ७२ ।।

द्वितीयः पृथिवीत्यादि चतुर्होता समीरितः।
अग्निर्होतेत्यादिमनुः पञ्चहोता तृतीयकः ।। ७३ ।।

सूर्यन्ते चक्षुरित्याद्यः षढ्ढोता च तुरीयकः।
महाहविर्होतेत्याद्यः सप्तहोतात्र पञ्चमः ।। ७४ ।।

वाग्घोतेत्यादिमन्त्रस्तु वाग्घोता षष्ठ उच्यते।
क्रमेण स्वस्वनाम्नवं होतारः षट्प्रकीर्त्तिताः ।। ७५ ।।

ब्राह्मण एक इत्यादि मन्त्राणां दशकं विदुः।

दशात्मकं मनो ज्योतिरित्याद्या च मनस्वती ॥ ७६ ॥

येन तेनापि दुष्टेऽग्नौ संस्थाप्य मुकुरं पुरः।
तस्मिन् प्रतिफलय्याग्निं क्षालनाद्याः क्रियाः क्रमात् ॥ ७७ ॥

शुद्धदर्शगते वह्नौ प्रतिबिम्बे विधाय च।
विशोधितं तद्दुष्टाग्निचेतन्यं भावयन् सुधीः ॥ ७८ ॥

ततः तदग्रे संस्थाप्य पीठपूजापुरस्सरम्।
दीपं तत्र समावाह्य सकलीकृत्य देवताः ॥ ७९ ॥

तस्मिन्नायोज्याग्निगतचेतनां च गुरूत्तमः।
भस्मादिसकलं त्यक्त्वा तत्कुण्डमुपलिप्य च ॥ ८० ॥

विधिवद् जनयित्वाग्निं तस्मिन् पूर्वचितिं नयन्।
सविशेषं तु नाशोक्तक्रमान्निष्कृतिमाचरेत् ॥ ८१ ॥

अग्नये पवमानाय चाग्नये पावकाय च।
अग्नये शुचये चापि स्वाहान्तैर्मनुभिः त्रिभिः ॥ ८२ ॥

चतुर्ग्रहाज्य होमान्ते कुर्यादेभिः स्रुवाहुतिम्।
ऋषिभिस्तु पावमानीभिः षट्भिर्द्दोषे गरीयसि ॥ ८३ ॥

चतुर्गृहघृतेनैव तिष्ठन् दोषप्रशान्तये।
याज्यापुरोनुवाक्यया कुर्यात् पूर्णाहुतित्रयम् ॥ ८४ ॥

अग्न आयाह्यग्ने पवस्वाग्ने पावकपूर्विकाः।
सनं पावकाग्निश्शुचिरुदग्ने शुचयस्तथा ॥ ८५ ॥

पावमान्यऋचस्त्वेता याजुषाः परिकीर्त्तिताः।

क्रियामध्येऽन्तरागच्छेद्यदि तत्र मनस्वती ।। ८६ ।।

जुहोतु सर्वयज्ञं वा तत्तद्दोषोपयुक्तितः।
पञ्चदुर्गा मनस्वती महाव्याहृतिभिः क्रमात् ।। ८७ ।।

अर्कवाराहृताज्येन जित्त्वा हुत्त्वा नवाणुभिः।
दशस्रुवाहुतीः कुर्यात् प्रजपत्यादि मन्त्रकैः ।। ८८ ।।

ओं प्रजापतये स्वाहा प्रथमो मनुरीरितः।
हिरण्यगर्भाय तथा भृगूणां तपसे तथा ।। ८९ ।।

अङ्गिरसां तपसे च महाव्याहृतयस्तथा।
तिस्रो व्याहृतयश्चेति दशमन्त्राः प्रकीर्त्तिताः ।। ९० ।।

ताराद्या व्याहृतीस्तिस्रो महाव्याहृतयस्मृताः।
मन्त्रैरेभिर्हुतक्रिया सर्वयज्ञमितिस्मृतम् ।। ९१ ।।

मनोज्योतिरयश्चाग्ने यदस्मिन् स्वस्तिनोऽपि च।
मिन्दाद्वयं व्याहृतयश्चोक्ता स्युस्सर्वनिष्क्रियाः ।। ९२ ।।

शलभादीन्यनस्थीनि पावकेऽत्र पतान्तिचेत्।
पुनस्त्वादित्येत्याद्येन तूष्णीं समिधमादधन् ।। ९३ ।।

स्रुवाहुतिं च हुत्त्वाथ तेनैव मनुना ततः।
जुहोतु सर्वयज्ञं वा यद्वाथो सर्वनिष्क्रियाः ।। ९४ ।।

अत्रोक्तेष्वप्यनुक्तेषु ज्ञात्वा दोषबलाबलम्।
निमित्तेषूपपत्या च विदध्यान्निष्क्रियां बुधः ।। ९५ ।।

अथ सामान्यतो वक्ष्ये निष्कृतिं होमकर्मणि।

परिधिस्थापनात् पूर्वमन्वाधानस्य तन्मनोः ।। ९६ ।।

विस्मृतिर्यदि विज्ञाता कृत्वा मन्त्री तदैव तत्।
चक्षुन्यनन्तरं कुर्याद्यद्वो देवा अतीतृचा ।। ९७ ।।

मूलाणुनाप्येकवारमाज्येनाथ स्रुवाहुतिम्।
प्रधानान्तरं यद्वा ज्ञाता तत्कर्म विस्मृतिः ।। ९८ ।।

समाप्य तत्ककर्मशेषं पुनरावर्त्तयेत् क्रियाः।
संस्रुतं वा प्रणीतोदं तत्पात्रं न्यग्विलं तु वा ।। ९९ ।।

सम्पूर्याब्धिंगतैः कुर्यात् ततं मेति स्रुवाहुतिम्।
बन्धनन्यसने दर्भसमिधां वा परिस्तृतौ ।। १०० ।।

पर्युक्षणे प्रणीतायां न्यसेऽन्यद्द्रव्यसादने।
आज्यस्रुक् स्रुवसंस्कारे तत्तत्काले तु विस्मृते ।। १०१ ।।

पक्वहोमात् पुरा ज्ञाते कृत्वा तन्न्यसनादिकम्।
व्याहृतीभिः स्रुवेणाज्यं हुनेच्चक्षुष्यनन्तरम् ।। १०२ ।।

अतीते पक्वहोमे तु न कुर्याद्विस्मृतं पुनः।
ज्ञाते सद्यः स्रुवेणाज्यं व्याहृतीभिः हुनेत् ततः ।। १०३ ।।

दुष्टे हविषि पक्वात् प्राक् क्षिप्त्वाथो तद्धविर्ज्जले।
सम्पाद्यान्यच्च संस्कृत्य हविश्चक्षुष्यनन्तरम् ।। १०४ ।।

मिन्दाभुविद्वयं कृत्वा हुनेत् पक्वं यथाविधि।
स्विष्टकृद्धोमतः पूर्वं हविर्द्दुष्टं भवेद्यदि ।। १०५ ।।

चतुरात्तघृतेनैव स्रुचा स्विष्टकृतं हुनेत्।

यद्वापदानसमये होमकालेऽथवा हविः ।। १०६ ।।

भूमौ पतति चेत्त्वन्नं सत्त्वन्नेति द्वयेन तु।
कृत्वा स्रुवाहुतिं भूयः पक्वहोमं समाचरेत् ।। १०७ ।।

अवदाते स्विष्टकृति पतिते भूतले यदि।
चतुर्गृहीतेनाज्येन तदास्विष्टकृतं हुनेत् ।। १०८ ।।

हविर्दोषे तु विज्ञाते समाप्ते यदि कर्मणि।
शुद्धेन हविषा भूयस्तत्कर्मावर्त्तयेत् बुधः ।। १०९ ।।

क्रियामध्ये तु दोषेण त्याज्यो यदि भवेद्वसुः।
शेषं समाप्य त्यक्त्वाग्निमाधायावर्त्तयेत् क्रियाः ।। ११० ।।

प्रधानानन्तरं तत्र निमित्तं यदि सम्भवेत्।
कुर्यात् पूर्णाहुतिं विद्वान् तन्निमित्तानुसारतः ।। १११ ।।

आधारचक्षुष्याधारपक्वादिप्रधाने विस्मृते कृते।
तदानीमेव विज्ञाते यर्थार्हं तत्समाचरेत् ।। ११२ ।।

परिधिपरिस्तरणेध्मं बर्हिस्सपवित्र सन्नहनम्।
स्रुक् स्रुवपूर्वाणां वा द्रव्याणां नाशदाहादौ ।। ११३ ।।

सम्पाद्य तद्यथा पूर्वं पुनर्निष्कृतिमाचरेत्।
त्वमग्ने आयास्याद्यया च प्रजापत ऋचा तथा ।। ११४ ।।

एकैकवारमाभ्यां तु स्रुवेण जुहुयात् घृतम्।
इध्यसंख्या न पूर्णा चेदनुयाजे च विस्मृते ।। ११५ ।।

उत्पाद्य तत्स्रुवेणाज्यं यत्पाकत्रयादिना हुनेत्।

संस्रुते वा हविष्याज्ये कुर्यान्मिन्दाहुतिद्वयम् ।। ११६ ।।

खरकाकाश्वचण्डालसूतिका पतितैस्तथा।
रजस्वलाशूद्ररक्तपुरीषास्थादिभिर्नृणाम् ।। ११७ ।।

संस्पृष्टो यदि वह्नि स्यात् तं त्यक्त्वान्यं समाहरेत्।
एभिरन्यैरीदृशैर्वा पारम्पर्याद् यदि स्पृशेत् ।। ११८ ।।

आधायाग्निं समित्काष्ठे त्यक्त्वात्राहृत्य पावकम्।
निक्षिप्य समिधं पावमानीभिः पूर्णया हुनेत् ।। ११९ ।।

पतित्वा सास्थिमत् प्राणी म्रियतेऽग्नौ पतेच्छवम्।
ऋग्भिस्तु पावमानीभिः पूर्णाहुतिमथाचरेत् ।। १२० ।।

मृतास्थिमत्व्रणजातैः पारम्पर्यात्स्पृशेद्वसौ।
पुनस्त्वा समिधं क्षिप्वा कुर्यात् तेन स्रुवाहुतिम् ।। १२१ ।।

ताम्रचूडर्क्षडुण्डुभशिवासूकरपूर्वकैः।
मार्जारादिमलाशौचिपूर्वैः स्पृष्टे विभावसौ ।। १२२ ।।

तिसृभिः पावमनीभिः पूर्णाहुतिमथाचरेत्।
पिपीलिकाणुस्त्रीबूककीटभ्रमरमक्कुणाः ।। १२३ ।।

मक्षिका शलभाद्यास्तु प्राणिनोऽनस्थयः परे।
पतन्त्यग्नौ पुनस्त्वेति समिधन्निक्षिपन् वसौ ।। १२४ ।।

ततस्तेनैव मनुना जुहुयाच्च स्रुवाहुतिम्।
नखश्लेष्माश्रुकर्णाक्षिमलस्वेदादि पातने ।। १२५ ।।

मनुभिः पावमानीभिः जुहुयाच्च स्रुवाहुतिम्।

रुद्राय स्वाहेति हुनेद् अशृतेऽन्ने स्रुवाहुतिम् ॥ १२६ ॥

विदग्धे निऋतये स्वाहा वायवे तु द्रवीकृते।
विमृश्य निष्कृतिं विद्वान् वैदिकीं तान्त्रिकीमपि ॥ १२७ ॥

अन्योन्यं योजयित्त्वात्र कुर्यात् स्वस्वानुरूपतः ॥

संस्कृते मण्डपेऽश्वादि प्रवेशाद् दूषिते यदि।
मुष्टिसम्मार्जनाद्यैस्तं शोधयित्वाथ मण्डपम् ॥ १२८ ॥

मूलेनास्त्रेणाष्टशतं हुत्वा सम्पातमर्पयेत्।
ध्वजतोरणबाधे तु संस्थाप्यापरमत्र च ॥ १२९ ॥

संयोज्य पूर्वचैतन्यमिष्ट्वा तद्देवतामपि।
तत्तन्मन्त्रैरष्टशतं हुत्त्वाज्यं च समर्पयेत् ॥ १३० ॥

द्वारकुम्भादिनाशे च तदद्भिर्वान्य पाथसा।
घटमन्यं समापूर्याथेष्ट्वा तद्गतदेवताम् ॥ १३१ ॥

अस्त्रेणाष्टशतं हुत्वा सम्पातं च समर्पयेत्।
सम्पूजितेऽथ कलशे भिन्ने वा संस्रुतेऽपि वा ॥ १३२ ॥

तत्रान्यं घटमाधाय लोष्टशिष्टाम्भसा सह।
आपूर्य मूलेनावाह्य पञ्च तत्त्वैस्तथाष्टशः ॥ १३३ ॥

मूलेनास्त्रेणाष्टशतं हुत्वा सम्पातमर्पयेत्।
स्नपनायोद्धृते कुम्भे पतिते मार्गदेशतः ॥ १३४ ॥

तत्रैव स्वस्तिकक्लृप्तपीठे लोष्टजलैस्समम्।
घटमन्यं प्रपूर्याथ सर्वं पूर्ववदाचरेत्।

भिन्ने तु द्रव्यकलशे घटमन्यं प्रपूर्य च ।। १३५ ।।

तत्र द्रव्येण समभ्यर्च्य कृत्वा मिन्दाहुतिद्वयम्।
इष्टतत्त्वस्वमूलास्त्रैर्हुत्वा सम्पातमर्पयेत् ।। १३६ ।।

व्यत्यासे द्रव्यकुम्भानां व्यत्यस्तं तु प्रपूर्य च।
यद्वा देवा अतीत्यादि मनुना च स्रुवाहुतिम् ।। १३७ ।।

इष्टतत्वादिभिस्तद्वद्धुत्वा सम्पातमर्पयेत्।
स्रुतोदं कलशं सेककाले तोयैः प्रपूर्य च ।। १३८ ।।

तप्त्वा सिञ्चामि यजुषेत्यादिना मनुना स्पृशन्।
जप्त्वा तत्त्वानि मूलास्त्रौ कलशेनाभिषेचयेत् ।। १३९ ।।

भिन्ने तु बह्मकलशे पीठपूजापुरस्सरम्।
अन्यं कलशमाधाय तच्छिष्टेनाम्भसा सह ।। १४० ।।

गालिताद्भिस्समापूर्य सम्पूज्य च यथाविधि।
सर्वनिष्कृतिमन्त्रैर्वा सर्वयज्ञमनूत्तमैः ।। १४१ ।।

कृत्वा स्रुवाहुतिं पञ्चतत्त्वैरष्टाष्टसंख्यया।
सम्पूर्णं व्याहृतीभिश्च मूलेनास्त्रेण होमयेत्।
सम्पातमपि संस्पृश्य बहुदानपुरस्सरम् ।। १४२ ।।

कलशेनाभिषिक्तं विप्राणामाशिषा सह।
अर्चितं कलशं केन हेतुना दूषितं भवेत् ।। १४३ ।।

तदग्रे स्वस्तिके क्लृप्तपीठे स्वर्णं निधाय च।
मूलेन तस्मिन्नावाह्य कलशेनाभिषिच्य तम् ।। १४४ ।।

कलशस्थां चितिं तस्मिन्नायोज्य क्षालनादिभिः।
विशोध्य कलशं तत्र समापाद्याथ पूर्ववत् ।। १४५ ।।

स्वर्णसंस्थां चितिं तस्मिन्नारोप्येष्वेषु तत्त्वकैः।
स्रुचा चतुर्ग्रहघृतमष्टधा च स्रुवाहुतिम् ।। १४६ ।।

मूलास्त्राभ्यामष्टशतं हुत्वा सम्पातमर्पयेत्।
विज्ञापिते वा कलशे प्रारब्धे स्नपनेऽथवा ।। १४७ ।।

कलशे वा मन्त्रबिम्बे दुष्टे वा केन हेतुना।
कथितामुभयत्रापि निष्कृतिं कारयेद् बुधः ।। १४८ ।।

उत्सवार्थं संस्थापिते ध्वजे तु पतिते भुवि।
निक्षिप्याग्निं तत्समिद्धे परिधेः प्रागथार्चयेत् ।। १४९ ।।

मूलेन कलशं भूयः पक्वान्तं कर्म कारयेत्।
शन्नो देव्या घृतं तद्वद् यस्यां दिशि पतत्यसौ ।। १५० ।।

तद्दिगीश्वरनाम्ना च हुत्वाथाष्टोत्तरं शतम्।
सम्पातसर्पिस्संस्पृश्य कलशे च ध्वजे तथा ।। १५१ ।।

ध्वजमस्त्रेण सम्प्रोक्ष्य पुण्याहं प्रविधाय च ।।

ध्वजस्थां चितिमुद्वास्य कलशे तां नियोज्य च।
स्थापयित्वा ध्वजं विप्रैर्मूलेनावाह्य पूजयेत् ।। १४२ ।।

पञ्चतत्त्वैस्तथाष्टाष्ट तद्वद्वाहनमन्त्रतः।
मूनेनस्त्रेणाष्टशतं हुत्वाज्यं मूलमन्त्रतः ।। १४३ ।।

समिदादि चतुर्द्रव्यं हुत्वा सम्पातसर्पिषा।

ध्वजे च कलशे सिक्त्वा होमशेषं समाप्य च ।। १४४ ।।

कलशेनाभिषिच्याथ ध्वजमूले यथाविधि।
इष्ट्वा निवेद्य दत्त्वा च बलिं संरक्ष्य तद् ध्वजम् ।। १४५ ।।

कलशै स्नापयेद् देवं क्षालनाद्यैर्विशोधितम्।
पताकापतनेऽप्येवं कर्त्तव्यो निष्कृतिक्रमः ।। १४६ ।।

पुण्याहानन्तरं यष्ट्वा समारोप्य पताकिकान्।
नोद्वासयेत्पताकायां विशेषोऽयं प्रदर्शितः ।। १४७ ।।

अक्षतत्त्वैर्विधिरयं स्मृतो वाहनदण्डयोः।
क्षते वा वायुना भिन्ने भग्ने वाशनिना तथा ।। १४८ ।।

उद्वास्य कलशोदे तत् चेतनां पूर्ववर्त्मना।
अपरध्वजमास्थाप्य तस्मिन् संयोजयेत् चितिम् ।। १४९ ।।

ध्वजमाकृष्टचैतन्यं दहेद्वा प्रक्षिपेज्जले।
बलिप्रदानसमये दुष्टे वा बलिकौतुके ।। १५० ।।

पतितेवाथ सद्यस्तु संप्रोक्ष्यालिप्य तत्स्थलम्।
स्वस्तिके पीठिका न्यस्य पीठपूजापुरस्सरम् ।। १५१ ।।

कौतुकं तत्र संस्थाप्य शुद्धिः क्षालनपूर्विकाः।
कृत्वा च पञ्चसेकान्तं सौम्ये निक्षिप्य पावकम् ।। १५२

हुत्वाष्टशः पञ्चतत्त्वैरन्तरा पूर्णया युतम्।
मूलास्त्राभ्यामष्टशतं हुत्वा सम्पातमर्घ्य च ।। १५३ ।।

बलिशेषं समाप्याथ मूलबिम्बे नियोज्य च।

संशोधयेन्मूलबिम्बाल्लघुचेल्लघुवर्त्मना ॥ १५४ ॥

दोषे बलिनि चेत्तावल्लघुना तं विशोध्य च।
कर्मशेषं समाप्याथ निष्कृतिं सम्यगाचरेत् ॥ १५५ ॥

बलिप्रदानसमये रक्तपातादिनास्थले।
दुष्टे संशोध्य कर्मार्चां शेषं पूर्ववदाचरेत् ॥ १५६ ॥

प्रयाणे कर्मबिम्बे तु भागे संशोध्य तत्स्थलम्।
अन्यं कौतुकमास्थाप्य पीठे सम्पूजितासने ॥ १५७ ॥

धारणाभिर्विशोध्यैतत् पीठपूजापुरस्सरम्।
मूलेनावाह्य विन्यस्य सकलीकृत्य गोपयेत् ॥ १५८ ॥

भग्नबिम्बं तु संशोध्य पुण्याहजलसेचकैः।
शङ्खोदके समानीय तद्गतां चेतनामथ ॥ १५९ ॥

योजयित्वान्यबिम्बेऽथ सम्पूज्य सकलीकृतम्।
पञ्चतत्त्वैर्व्याहृतीभिश्चतुर्ग्रहघृतं पुनः ॥ १६० ॥

च्छित्त्वा च्छित्वाष्टशो हुत्वा मूलेनास्त्रेण पूर्ववत्।
अष्टोत्तरशतं हुत्वा सम्पाताज्यं समर्प्य च ॥ १६१ ॥

कर्मशेषं समाप्याथ मूलबिम्बे नियोज्य च।
कौतुकस्थां चितिं भूयः सम्यङ्निष्कृतिमाचरेत् ॥ १६२ ॥

तीर्थोन्मज्जनकाले तु प्रमादात्कौतुकं यदि।
प्रभ्रष्टं लक्ष्यते नैव तस्मादुन्मज्जनस्थलात् ॥ १६३ ॥

उद्वास्य चित्कलामन्यकौतुके तां नियोज्य च।

पूर्ववन्निष्कृतिं कृत्वा स्नानशेषं समाप्य च ॥ १६४ ॥

नियोज्य मूलबिम्बेऽथ निष्कृतिं सम्यगाचरेत्।
शिवे क्षुरिकया वस्त्रदाहेष्वस्त्रतो हुनेत् ॥ १६५ ॥

चिच्छिखेच्छिक्षिकृदिति क्षुरिका मनुरीरितः।
संस्कृतस्तु निशाचूर्णं दुष्टं स्याद्यदि मार्गतः ॥ १६६ ॥

अन्यत्सम्पाद्य संशोध्य पञ्चतत्त्वैस्तथैकशः।
मूलास्त्राभ्यां च हुत्वाज्यं सिक्त्वा तैः कर्म कारयेत् ॥ १६७ ॥

सर्वनिष्कृतिमन्त्रैर्वा मनस्वत्या स्रुवाहुतिम्।
योजयेदत्र सर्वत्र संवीक्ष्य गुरुलाघवम् ॥ १६८ ॥

दुरिष्टेष्वेवमाद्येषु प्रकृतैर्विकृतैरपि।
विमृश्य निष्कृतिं विद्वाननुरूपां समाचरेत् ॥ १६९ ॥

अत्रोक्तेष्वप्यनुक्तेषु निमित्तेषु द्विजाय तु।
दत्त्वा धेनुं हिरण्यं वा सद्यस्तद्विहितं चरेत् ॥ १७० ॥

॥ इति कलशचन्द्रिकायां सामान्यविधाने
प्रायश्चित्तपटलः समाप्तः ॥

॥ प्रायश्चित्तभागः समाप्तम्॥